

Нужер маҷлаҳда рӯғел «Ҷ», «Қ», «Қ» ва Ҷиғидал  
«Гарқарал раҳъизе қолел ружкинҷо байбиҳъуда, амма  
хадуб бажаризе лъугъана...»

Метер мағларул маҷ хвезе батани...

# Кинабго мағларул қочлодасан байбиҳъана

Араб аңқалда Махлҷхъалдаҷла ДНЦалда глоби-  
тлана Америкаҷалдаса Дағъистаналде вачларав профессор  
Виктор Фриманил «Тумазул маҷлагул очеркал» абу-  
раб тлеҳъалул презентеталул. Виктор Фриман ккола  
Ҷикагоҷалул универтеталул лингвистикаҷалул ва  
славназул маҷлазул факультетсаул профессор, бажъ-  
баккул Европачалул, гтурусаул ва евразияҷалул милла-  
тазул цех-реҳазул институтҷалул директор, Македония-  
ҷалул, Ағбанияҷалул, Косовоҷалул глембабазул акаде-  
миязул глаҳалчи.

Фриманида цакъго гъикл гъала тумазул маҷ. Ам-  
ма глоцебе Дағъистаналул маҷлазехун рокъи бажки-  
лге гллагаҷул кьун буро Ленинградла гъудлаҷул  
рокъоб мағларул маҷлагла аҳлугеб рағлараб кеҷ. Гъеб  
маҷ гъазаби бужланин жиндир аниҷан бидана Виктор  
Фриманица, амма мағларул маҷ гъазабизе рес кьун  
гъеҷо гъесул, гъелдаса кутакалда рақлїм бужлун буро  
профессораҷул.

мағъас дихъе гленеккизе  
кьуна гъеб. Гъеб бужлана  
1969 сон. Дол соназ мағла-  
рул маҷ гъазабизе вачлине  
ди рес кеҷо. 1980 сонал-  
да дида данҷлвана тумай  
Элеонора Мухлҷмадова.  
Гъей ҷчана Севериаб Каро-  
лина шпатаҗде гтурус маҷ  
цебетгезабизе. Гъей ккола  
Кули районалдаса, жин-  
диро раҳъал маҷ гъелда  
цлакъ гъикл гъалаан. Гъе-  
лкул кумекалдалулун бай-  
биҳъана тумазул маҷ гъа-  
забизе, гъалҳъа, гъанже  
гъелъдин хъвана гъеб ма-  
ҷлагул хлакъгалулъ.

- Мағларул маҷ гуриш  
дда глоцебе рағлараб, ха-  
дубгатаг гъеб гъазабизе  
бокьун бужкинчиш?

- Бужлана, ди гъелгалул  
кутакалде интересл бужла-  
на. Амма Югославияҗла  
рағъ байбиҳъарал соназ Да-  
ғъистаналде вачлун бажар-  
иҷо, гъедингъидал, ма-  
ғларул маҷли дида гъалҷо.  
Тумазул маҷ ккола бечедаб  
маҷ, гъелдани мағларул ма-  
ҷлаглати гъоркъоб паранг ва  
инглис маҷлазда гъоркъоб  
ғладинаб батлагъи буро,  
амма релъгъарал бажлагъи  
руго.

- Дағъистаналул ма-  
ҷил гъазабизе хинкъи-  
чиш, раҳъизе захматал  
гъарқаралги глемер ружин  
нижер?

- Гъелҳа ди бижунго  
гъайбатал гъарқаралгъун  
кколел... Рақладге шода  
доб глоцебе рағлараб маҗла-  
рул кеҷ. Нужер маҷлагла  
ругел «Ҷ», «Қ», «Қ» ва Ҷо-  
гидал гъарқарал раҳъизе  
клодел гужкинҷо байби-  
ҳъуда, амма хадуб бажаризе  
лтуръана (велбуласо). Амма  
Кавказҷалул маҷлазул би-  
шунго глоцебе гуржи маҷ  
гъазабун. Дун Трузияҗде



Мухлҷмад Мухлҷмадов Виктор Фримангун

- Виктор Веньямино-

вич, сундул хлакъгалул  
бурел дур «Тумазул маҷла-  
гълул очеркал» абураб глеҳъ?

- Гъеб ккола Дағъиста-  
налда ругел лингвистазе,  
Кавказ гъазабуглезе, мулла-  
лимзаббазе, студентгезе хъва-  
раб глеҳъ. Гъелда гъорлге  
ана батли-батли соназда  
по-по улқабазул журиналза-  
да раҳъарал дир мақъала-  
биги. Гъениб тумазул ма-  
ҷлагла, гъелгалул грамматик-  
каҷлгалул, хъвай-хъвағла-  
лгъл хлакъгалулги бижунеб  
буро.

- Американас Дағъис-  
таналул маҷлагла глеҳъ  
хъвай хинкматоб иш буро.  
Рақладда бутши глоцеве  
Дағъистаналде кқараз куч?

- Гъеб бужлана 1998 сон.  
Дун Кавказҷалул маҷлагла  
хурҳараб конференцияҗла  
ғлакъгалгезе Махлҷхъа-  
далде вачлине кколдан.  
Амма дол соназ гъаниб по  
тунка-гъуи ккана, нижер  
конференция нахъе гламу-  
на. Дир бужлана билетги  
визити, гъедингъидал, кин  
батаниги, Дағъистаналде  
швечого чегларин рақладде  
ккана. Дида падахъ хлал-  
тлулей икларай муҷалгал  
ҷурлей Хелъта Ванденбер-  
ғица кьуна Мухлҷмад Му-  
хлҷмадовасул (ДНЦҗалул  
литературалгъл ва маҷла-  
гълул институтҷалул дирек-  
тор) номер, гъесул кумекал-  
далгъл дун глоцеве швана  
гъаб республикаҷалде. Ха-  
дур ана Гъумекире ва цоти-



Глоцебе дир рақ бинабуна мағларул ма-  
ҷлагла аҳлугеб кеҷалгъ, Ленинградла  
вужларав гъалмағъас дихъе гленеккизе  
кьуна гъеб.

гъудлазобицин хинкълун  
руклана ниж гъанире аҳлизе  
цибниги лъугъине гурл-  
дан. Амма кин батаниги,  
кинабизеги швана дун гъа-  
ниве, гъеб бужлана 2007  
сон, ва ДГУҷалул студен-  
талгун данҷлвай гъабун.  
Доб заманги бужлана хлал-  
луси бужилан Дағъиста-  
налдайн бицунеб бужлана  
киса-кибего. Гъанине шве-  
дал дун члараб ружкалде ас-  
қлоб байбиҳъана хасаб опе-  
рация, амма дун хинкълун  
Ҷло – дида гурелгъл доб ре-  
ҶлҶлҶлеб бужлараб. Гъале

гъанже гъабабизеги швана  
гъаниве. Глоцебе дир рақ  
бинабуна мағларул ма-  
ҷлагла аҳлугеб кеҷалгъ. Де-  
нинградла вужларав гъа-

шун вужлана Говард Арон-  
сонгун.

- Дағъистаналул ва  
жакъасел дағъистаниязул  
хлакъгалулги шибха аби-  
леб?

- Дағъистан ккола цлакъ  
берцинаб ва хинкматоб бажл.  
Гладмағлги руго лъиклал,  
гъабал хириял. Дида Да-  
ғъистан Балканазда ре-  
лгълун биҳъула. Талихлав  
чи вугилан абизе қлода ди-  
да, шайгурелгъл, гъанивеги  
шун, аниҷал гтуруазаризе  
қвана дида, амма жегги  
гтуруаҶел мурадағли руе-  
лгъл, хлалгъизе ккола. Ин-

шаалгалъ (нужеца гъедин  
абуглетгъл), дица гларараб  
заманалда кинабго гъа-  
бита.

Асият МУХЛҶМАДОВА

**БАРКУЛА**

## Хлажи Махлҷчевасе – 60 сон



Глолабго Россияҗладо маш-  
гъурав, пачалихъияв, полити-  
кияв ва жамғлияв хларекаҗчи,  
ғалимчи ва гурҷларухъан, саха-  
вотав инсан, Вағлалгълул унго-  
унгоав патриот Хлажи Махлҷче-  
вас исана гъуана 60 сон. Жақъа  
гъесул цлар раличлел чи, гъесул  
гъайбатал ишазул бицунарел  
инсан Дағъистаналде гуребги,  
Россияҗладо вағиларо. Гъесул  
глолабго гурму, хлаглгълаб хлал-  
ракатчиғли бусараб буро рес-  
публикаҷалди глолабго улқажл-  
вал рақълиғлаб, паражтаб аҳл-  
ди-хлал бужкинабизе. Хлажи Махлҷчев  
ккола гинҷо маҗла-  
рул гурелги, глолабго Дағъистаналул  
хакъго жиндаса  
ҷлҳизе мустахлҷкъав чи, гъесул  
гумруҷалдаса ва ишаддаса  
мисал босизе рекъарав инсан.  
Жиндато цере гъурагъл мурадаҗде  
швезелун қлвай гъеҷого хлаглгълел,  
вағлалгъе глого рухл  
квезеги хладурав Хлажи Махлҷчев,  
жақъа гъев вугеб борха-  
лгъияҗде ваҳана гинҷо жиндиро  
бажарилгълдгълун, хал-  
кългалул гъедехун буро божки-  
зиялгъл кьучлдасан.

Хлажи Махлҷчев кидало  
вуро хакъкълун, хакъгалул  
уръалгилда, шиваз чигеул  
роқелги нащмангъити реклетъан  
вачлине хладуро. Хлакъгалгъала  
гъесул кумек: цлакъго  
глемеразе швана, гъелгалул  
бицунер, жинҷаго гъабуншн  
кумер «глоҷода члван» би-  
ҳъизабуглеб хасият гъесул  
Ҷор-  
холгъли реклетъли гъеҷо.  
Гъеб гинҷо Ағлалгъаса  
лгълараб каломги гъес  
гъабугларо. Рихъдае  
хлалги гъабуглев  
инсан гъев гуребгъли  
хакъгалдиги гъала.

Хлажи Махлҷчевасе ва  
гъес нахъа тараб захматал  
лаб нуҳалге қимият кълун  
қлагъалел, Дағъистаналул  
гурелги Россияҗлгъл  
машгъурал гладмазул  
калам рағилдал, нилгъер  
шивазул реклетъе лгълу  
гълна гъелдинав рақъов  
дасеа Ҷлҳиза-  
лгъл асар, гъесдаса  
мисал босизелгълун  
цикългълна гъира.

Хлажи Махлҷчевасул  
гумруҷалгъл, хлаглгъл,  
сахавалгъл, бахларчилгъл,  
республика цебетгезабизе  
бахъулгел жипаралгъл  
«Хлакъгалгъала» глемер  
лан хъвана, хъвазези  
буро. Гъеб хъвазе му-  
стахлҷкълл вуго Дағъис-  
тан жиндаса Ҷлҳиза-  
лгъл асар, гъесдаса  
мисал босизелгълун  
цикългълна гъира.

«Ана гъабгоҶого сон  
дур гурмуҷалгъл, жем  
глогъланго, жангун вуго  
мун. Воре, гурараб рақъи  
дурго Вағлани Реклетъе  
бичвалге, киве кканиги...»

**Ҷинҷаб хабар**

## Вухарава глечҶого...

Политияҗлаз вужун  
вужларав Шамил  
районалгълул ХлоҶода  
ресулгъа 14 сон барав  
Хирамухлҷмадов  
Махлҷмуди эбелгалгълге  
хинкългоби кълун  
телефоналдасан ақлун  
баҷлун буро гъл кълноҶа.

«Хлакъгалгългъала»  
чанго нуҳалгъ хъван бужлана  
гъор-кьисата 20 июлалда  
клинго полицияҗлгъл  
хлаглгълҶанаҶа Махлҷмуд  
вачун ун вужлана гъезул  
доғе васасда чанго нуҳалгъ  
кълбун буро, дрелъ биқьялгъл  
муқлурлгълҶилан Викъичлган  
гъейи Ҷлун вужлун вуго.  
Махлҷмуд вухараҶ ОВД  
лгъл хлаглгълҶабада бан  
ра-гъана улгодовиянго  
дело. Гъев вухараҶлгълун  
рихъизарулел руго Шамил  
районалгълул жанисел  
ишазул хлаглгълҶаби:  
Мухлҷмадов Мухлҷмад,  
Ну-рудинов Хлмзат,  
Мухлҷма-

дов Шамил ва Нурудинов  
АсхлҶаб.

Тлубанго  
цлех-рех гълбун  
лгълун бужлана  
2010 соналгълул  
кабиралда.  
Судалгъ  
хлҶуму эбел  
ҶлҶана гълге  
кълноҶа.

Сулъяс  
Махлҷмуд  
вужлун да бан  
гълҶлараб  
дело кълбун  
гълҶо. Гъе  
абунна цлех-  
рех гълҶилан  
гълҶавизе  
кколган ва  
дело прокурату-  
раҶалде бита-  
на. Махлҷму-  
ди эбел Пайша-  
тица бидана  
ғларза нахъе  
босейилан  
телефоналдасан  
чанго нуҳалгъ  
ақлун бчланин  
ва ғларза  
нахъе босичлони  
бур-кълнеб  
жо гълдарши-  
цин хлин-къл-  
биги қлодел  
руҶин. Гъе-  
динго, Пайша-  
тица бидана  
васасул  
гълҶаблар гълҶи-  
лҶаб хлаглги  
гълҶин. «Мемо-  
риалгъл гълҶи-  
лгълҶул  
хлаглгълҶабазул  
кумекалдалгълун  
МоскваҶалде  
вачун  
вужлана  
вас, амма  
тох-турзабаз  
киплан  
хларакат  
ба-хъанити,  
гъесул  
квелгъаб  
гъили-  
налда  
рағли  
рағлизабизе  
кълноҶа  
кълҶилгълун  
лгълҶлун  
вуго). Засир  
МУХЛҶМАДОВ